

Pintures romàniques de Sant Martí de Puig-reig

Puig-reig

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Església romànica de Puig-reig, Carrer de l'Església s/n, 08692-Puig-reig
Emplaçament	Interior de l'església de Sant Martí de Puig-reig
Coordenades:	
Latitud:	41.97084
Longitud:	1.8816
UTM Est (X):	407334
UTM Nord (Y):	4647143

Classificació

Número de fitxa	08175 - 76
Àmbit:	Patrimoni moble
Tipologia	Objecte
Estil / època:	Medieval Romànic
Segle	XIII
Autoria de l'element:	Cercle del Mestre de Lluçà
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Estan protegides per una estructura de ferro que sosté uns gruixuts vidres i que tanquen l'arcòsoli
Protecció	Física
Accés	Restringit
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada accessible
Titular:	Parròquia de Sant Martí de Puig-reig
Fitxes associades:	
	Creu processional de Sant Martí de Puig-reig
	Arxiu Parroquial de Sant Martí de Puig-reig
Autoria de la fitxa	Rosa Serra Rotés i Jordi Piñero

Descripció

Conservades en tres plafons diferents, les pintures murals romàniques de Sant Martí de Puig-reig corresponen a L'Anunciació i la Visitació (2,36mx1,95m), la Mare de Déu i el Nen (0,72x0,68m) i el tema animalístic de l'amfisbema (0,96x0,76m). L'escena de la Visitació mostra els personatges sota una arcades i singularment destaquen per què a la tradicional manera de representar el tema de la Visitació (l'arcàngel Gabriel anuncia a Maria que serà mare) l'acompanya una Visitació amb tres personatge, Maria, la seva cosina Isabel i un personatge que s'ha identificat com el profeta Isaïes, que des dels orígens de l'art cristià acompanya sovint aquesta escena atès que el profeta és el primer que des de la llunyania de l'Antic Testament anuncia la vinguda del Salvador (Isaïes, 11, 1). La representació e Maria a mig cos amb el Nen, també sota una arcuació, respon a l'esquema dels models orientals o bizantins, i sembla una versió de la Mare de Déu del Pòpolo italiana, i molt poc usual a Catalunya. També es excepcional la representació de l'amfisbema, les serpents entrelaçades formant una xarxa romboide, i amb dos caps, que estableix un paral·lelisme entre EVA i AVE. L'animal és definit en els bestiaris antics com el símbol de la dualitat i relacionat amb religions medievals dualistes. Des del punt de vista estilístic es propi del final de la pintura mural catalana; la tècnica emprada es el tremp sobre una preparació de calç, combinant el fresc i dissolent els colors en un medi greixós. Quan als colors, dominen els vermellorsos però també destaca per la seva intensitat el verd; el negre és el color utilitzat pel dibuix, mentre que els volums s'aconsegueixen amb diferents gradacions de vermell i un blanc poc lluminós. Les pintures s'han datat de començaments del s. XIII i tant pel tema com per la correspondència històrica cal pensar que foren encarregades pel Comanador de Puig-reig,

Observacions:

Durant els treball de consolidació i restauració que va efectuar el Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona el 1954, es van descobrir, sota l'arrebossat d'un arcosoli d'arc apuntat situat la drete de l'absis, les restes de les pintures romàniques.

Història

El castell de Puig-reig passà a ser propietat de la família vescomtal del Berguedà en una data incerta; fou aquesta família la que va reconstruir la fortalesa, defensada pel mateix Llobregat i els tres nivells de muralla que tancaven un gran recinte casteller dins el qual es va formar, al segle XIII la vila de Puig-reig; l'any 1145 s'estava construint la nova església de Sant Martí. El vescomte Guillem de Berguedà féu importants donacions als frares del Temple al terme casteller de Puig-reig i a altres llocs del Berguedà, però fou precisament el seu fill, el trobador Guillem de Berguedà qui, en el seu testament de l'any 1187, deixà a l'ordre militar el castell de Puig-reig amb el seu terme i Fonollet. El testament del trobador no fou confirmat fins l'any 1231 pel rei Jaume I però, durant aquest llarg període d'espera els Templers consolidaren el seu domini a l'entorn de Puig-reig mitjançant més donacions, compres, servituds, etc. Així entre 1236-39 els Comanadors del Temple, coneguts fins aleshores com del Berguedà i de la Cerdanya, i dependents de la gran comanda templera de Palau (Vallès), comencen a ser documentats com a Comanadors de Puig-reig i des del castell, es crea la nova Comanda que administrarà tot el patrimoni de l'orde al Berguedà i a la Cerdanya (Puigcerdà, Llívia, Tor de Querol, Bolvir, Sallagosa, Alp, etc.). La Comanda de Puig-reig fou una comanda rural important i va caldre construir un nou edifici fortificat adient a la gran explotació agropecuària dels monjos-cavallers: fou l'edifici conegut avui amb el nom de mas Periques. També van

construir el pont que encara avui travessa el Llobregat, i aprofitant les restes arquitectòniques de l'antiga església romànica de Sant Julià (coneguda avui com el Carme de Periques) van construir la seva capella. Fou aleshores quan s'abandonà l'antic castell feudal que no s'adequava a les necessitats dels frares templers. L'arquebisbe de Tarragona Arnau Cescomes i fill de les Comes de Puig-reig jugà un paper important en la vida política catalana, essent conseller del rei Jaume II i jugant un paper destacat en la defensa dels Templers arran del procés de dissolució de l'orde a Catalunya el 1312. En agraïment a la seva tasca l'orde militar de l'Hospital, hereva d'una part important del patrimoni immobiliari dels Templers, li cedí tot el terme casteller de Puig-reig. La importància del lloc féu repensar els Hospitalers, els quals, finalment, recuperaren el castell de Puig-reig, i el varen unir al patrimoni de la Comanda Hospitalera de Berga, formant amb les cases de Cervera i l'Ametlla una única comanda Hospitalera que subsistí fins al segle XIX amb el nom de Cervera, l'Ametlla i Puig-reig.

Bibliografia

R.SERRA. "Aproximació a la història de Puig-reig", Puig-reig 1982. JUNYENT, F, I MAZCUÑAN, A. (1985). Catalunya Romànica. XII. El Berguedà, Fundació Enciclopèdia Catalana. VV.AA. Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1994. SERRA ROTÉS, R. (1994). Les pintures murals de Sant Martí de Puig-reig, A L'EROL núm. 45

